

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Tdo/57/2016
Identifikačné číslo spisu:	6108010011
Dátum vydania rozhodnutia:	23.11.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Štefan Harabin
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:6108010011.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Štefana Harabina a členov JUDr. Martina Piovarsyho a JUDr. Pavla Farkaša v trestnej veci obvineného H. B. pre účastníctvo na zločine lúpeže podľa §§ 21 ods. 1 písm. c/, 188 ods. 1 Tr. zák. formou objednávateľstva a iné, prerokoval na neverejnom zasadnutí s verejným vyhlásením rozsudku 23. novembra 2017 dovolanie obvineného H. B., dcéry obvineného a prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. októbra 2015, sp. zn. 2 To 53/2015, a podľa §§ 382a, 386 ods. 1, 2 a 388 ods. 1 Tr. por., z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. g/, i/ Tr. por. takto

rozhodol:

Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. októbra 2015, sp. zn. 2 To 53/2015, a v konaní, ktoré mu predchádzalo,

b o l p o r u š e n ý z á k o n

v ustanoveniach § 319 Tr. por. a § 2 ods. 1 Tr. zák. (zák. č. 300/2005 Z. z.) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v neprospech obvineného H. B..

Napadnuté uznesenie krajského súdu s a z r u š u j e.

Z r u š u j e s a aj rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica z 29. januára 2015, sp. zn. 1T 2/2008.

Z r u š u j ú s a aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutia obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Okresnému súdu Banská Bystrica p r i k a z u j e, aby vec v potrebnom rozsahu znova prerokoval a rozhodol.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica z 29. januára 2015, sp. zn. 1T 2/2008, bol obvinený H. B.

uznaný za vinného pre účastníctvo na zločine lúpeže podľa §§ 21 ods. 1 písm. c), 188 ods. 1 Tr. zák. formou objednávateľstva a pokračovacieho zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Tr. zák. na skutkovom základe, že

1/ v presne nezistenom čase v mesiacoch júl - august 2006, na nezistenom mieste, v úmysle získania výhodnejšieho majetkového a právneho postavenia v spoločných obchodných spoločnostiach a majetkových vzťahoch, ako aj pri prebiehajúcich súdnych sporoch s X. S., si prostredníctvom Q. Y. objednal u Y. V. za finančnú odmenu vo výške 2 milióny Sk získanie dokumentov týkajúcich sa spoločného podnikania X. S. a H. B. a následne Y. V. zorganizoval skupinu, do ktorej patrili aj Y. E. a príslušník PZ X. Y. a 14. novembra 2006 v čase asi o 18.00 h v rodinnom dome X. S. v obci V., časť Z. č. XX, okres O., maskovaní, ozbrojení s kuklami na hlavách v tmavom oblečení s označením „polícia“, spúťali v dome prítomné osoby a zmocnili sa dokumentov z trezoru, cestovných pasov, šperkov zo žltého kovu a finančnej hotovosti;

2/ v presne nezistenom čase začiatkom roka 2005 v sídle spoločnosti B., a. s., na ulici W. č. XX v O., v úmysle dosiahnuť zánik záložných práv zriadených X. S. a Q. S. na majetok spoločnosti T., s.r.o., W. č. XX, O., V., s.r.o., W. č. XX, O. a P. F., s.r.o., W. č. XX, O., v ktorých majú podiely rodinní príslušníci H. B., Q. S. povedal, „že ak nezrušíme tie záložné zmluvy, že môžeme pochodiť veľmi zle, aby som si veľmi dobre rozmyslela, čo spravím a keď môže mať S. siroty, že môžem mať aj ja“ následne v presne nezistenom dni v mesiaci jún v roku 2005, na spoločnom stretnutí na W. ulici č. X v O. po tom, čo sa H. B. a X. S. spoločne nedohodli na spôsobe vysporiadania sa v obchodných spoločnostiach, v ktorých majú podiely rodinní príslušníci H. B., ako aj X. S. a jeho rodinní príslušníci a X. S. nesúhlasil s ponukou H. B., mu tento povedal, že „ak nebude súhlasiť s jeho ponukou, že ho dá odjsť“.

Za to mu súd uložil podľa §§ 188 ods. 1, 36 písm. j/, 37 písm. h/, 41 ods. 1, 2, 46, 48 ods. 4, 56 ods. 1, 57 ods. 3 Tr. zák. tresty: úhrnný odňatia slobody osem rokov so zaradením na jeho výkon do ústavu so stredným stupňom stráženia a peňažný tridsaťpäť tisíc € a pre prípad, že by jeho výkon mohol byť úmyselne zmarený mu ustanovil náhradný odňatia slobody jeden rok.

Podľa § 288 ods. 3 Tr. por. poškodenú Mgr. Q. W. odkázal s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.

Obvinený B., prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) a poškodená proti rozsudku podali odvolanie.

Odvolania B., prokurátora a poškodenej W., Krajský súd v Banskej Bystrici podľa § 319 Tr. por. zamietol uznesením 29. októbra 2015, sp. zn. 2 To 53/2015.

Proti rozsudku okresného súdu v spojení z uznesením krajského súdu podali dovolanie B. a jeho dcéra Q. Q. a v jeho prospech i neprospech prokurátor.

Podľa B. dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. pri skutku v bode 1/ spočívajú v tom, že zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu, lebo neboli vykonané dôkazy, navrhované obvineným. Dôvody v zmysle § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. založil pri oboch skutkoch na nesprávnom použití hmotnoprávneho ustanovenia, t. j. trestného činu lúpeže, resp. vydierania bez skutkového vymedzenia objektívnej a subjektívnej stránky týchto trestných činov. Rozhodujúcim dôkazom na lúpež je zmenená výpoveď svedka V. na hlavnom pojednávaní 13. novembra 2014. Odvolací súd sa námietkou nehodnovernosti tejto výpovede nezaoberal a nevysporiadal, čím porušil právo na obhajobu. Obom súdom bol známy právoplatný rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 5 To 337/07 o odsúdení V. 27. marca 2008 na úhrnný trest odňatia slobody dvadsaťpäť rokov za vraždu, ktorej sa mal dopustiť 14. novembra 2006. Neobstojí argument V. o zmene výpovede pre nevyplatenie dohodnutej odmeny za spáchanie skutku. Podľa neho pre doklady mala prísť, identifikovať ich a zobrať štvrtá osoba, ktorá mala S. aj zastreliť. Súd však uveril iba časti zmenenej výpovede V. korešpondujúcej s obžalobou. Trestná činnosť, z ktorej sú obžalovaní V. a X., spoločne s Y., je majetkovo motivovaná.

Existencia obchodných sporov medzi B. a poškodenou S. ovplyvňovala dôkazy. Súd podcenil vykonanie dôkazov z týchto sporov. V., Y. a E. vypovedali rozdielne o aké dokumenty malo ísť. Prvostupňový súd odmietol návrhy na odstránenie rozporov doložením svedka Y., resp. vykonaním konfrontácie. Z dokazovania vyplynuli rozpory týkajúce sa aj osobného stretnutia V. so B., obsahu rozhovoru o mieste, čase a spôsobe, ako majú dokumenty od S. získať. Nie je preukázané, že B. si objednával použitie násillia alebo hrozbu bezprostredného násillia v úmysle zmocniť sa cudzej veci. Na rozdiel od predchádzajúcich viacerých prípadov S. vydieranie neoznámili polícii. Tento skutok sa mal stať v presne nezistenom čase začiatkom roka 2005 a v nezistenom dni mesiaca jún tohto roku. Čiastkový útok vo výroku v nezistenom čase začiatkom roka 2005, nie je bližšie vymedzený, preto rozpätie medzi útokmi je viac ako 5 mesiacov. Časový rozdiel viac mesiacov nenaplnia zákonné znaky pokračovacieho trestného činu. Skutok je nedostatočne odôvodnený. Existujú dve skupiny dôkazov. Výpoveď S. a tvrdenia svedkov z jej okolia a svedkov, ktorí o vyhrážaní nič nevedeli, hoci o tom mohli vedieť. S. policajtovi z Prezidia Policajného zboru, Úradu boja proti organizovanej kriminalite (ďalej len „PPZ, ÚBOK“) pri stretnutiach nespomínal, že by sa mu niekto akýmkoľvek spôsobom vyhrážal. Konanie S. mohlo byť účelové. Pokračovací trestný čin vydierania podľa rozsudku mal byť spáchaný v roku 2005, za účinnosti Tr. zák. č. 140/1961 Zb., podľa § 235 ods. 1 Tr. zák. Priaznivejšia pre B. je trestná sadzba zákona účinného v čase jeho spáchania. Trest odňatia slobody mu bol uložený v rozpore s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v súvislosti s dĺžkou konania. Skutky, za ktoré bol B. uznaný vinným, sa mali stať v čase od začiatku roka 2005 do novembra 2006. Žiadal vysloviť porušenie zákona v zmysle §§ 371 ods. 1 písm. i/, c/ a 374 ods. 3 Tr. por. v jeho neprospech, zrušiť rozhodnutia krajského a okresného súdu a prikázať okresnému súdu vec znovu v potrebnom rozsahu prejednať a rozhodnúť.

Prokurátor v dovolaní konštatoval, že v skutku č. 1/ rozsudku súdu prvého stupňa boli závery o uznaní viny a právna kvalifikácia správne. U druhého, napriek vykonaniu všetkých dôkazov, nesprávne súd neuznal vinu z pokusu trestného činu vydierania podľa §§ 8 ods. 1, 235 ods. 3 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. účinného do 31. decembra 2005. Súdny právnu kvalifikáciu v bode 2/ nesprávne odôvodnili tým, že zánikom záložných zmlúv by pri dokonaní skutku vydierania poškodenej, resp. jej rodine, nevznikla škoda. Dokazovaním bolo preukázané, že za života S. boli spory medzi B. a S. ohľadom majetku týkajúceho sa obchodných spoločností, ktoré vlastnili obaja, resp. ich príbuzní. Rovnako je zrejmé, že obvinený smeroval vyhrážky S. práve pre zriadenie záložných práv, lebo chcel previesť celý majetok zo spoločnosti patriacej rodine S. a B. len na rodinu B. a záložné práva považoval za prekážku. Z výpovede V. 13. novembra 2014 vyplýva, že V. s Y. a E. išli 14. novembra 2006 do domu S. získať dokumenty pre B. a za tým účelom boli pripravení, ak by ich nenašli, vziať S. aj násillím do iných jeho objektov, aby dokumenty našli. Škoda mala nastať prevodom majetku v prospech obvineného formou odstránenia záložných práv. Vyhrážky B. podľa súdu smerovali voči poškodenej S., nesprávny je ale záver, že škoda by hypoteticky vznikla obchodným spoločnostiam. Rodina S. bola nespochybniteľne vlastníkom spoločností, resp. mala majetkové práva, preto by reálne škoda zasahovala poškodenú S., resp. X. S.. Na zločin vydierania v skutku č. 2/ mal byť aplikovaný režim Tr. zák. č. 140/1961 Zb. účinného do 31. decembra 2005. Úhrnný trest sa mal uložiť podľa Tr. zák., ktorý je aplikovaný na skutok najprisnejšie trestný. Ak bol prisnejšie trestným skutok č. 1/ rozsudku, právne kvalifikovaný podľa Tr. zák. č. 300/2005 Z. z., mal byť ukladaný úhrnný trest v zmysle § 41 ods. 1, 2 Tr. zák. č. 300/2005 Z. z. a zároveň by podľa ustanovení Tr. zák. č. 300/2005 Z. z. boli aj ostatné výroky. Navrhol vysloviť porušenie zákona v zmysle § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., zrušiť rozhodnutia krajského a okresného súdu a prikázať okresnému súdu, aby vec znovu v potrebnom rozsahu prerokoval a rozhodol.

Dovolací súd (§ 377 Tr. por.) zistil, že dovolania sú prípustné, boli podané oprávnenými osobami, v zákonnej lehote a na mieste, kde ich možno podať (§§ 368 ods. 1, 2 písm. h/, 369 ods. 2 písm. a/, b/, 370 ods. 1, 3 Tr. por.). Splňajú podmienky a obsahové náležitosti predpokladané v §§ 373, 374 Tr. por. a nie je dôvod na postup v zmysle § 382 písm. a/, b/, d/, e/ ani f/ Tr. por.

Dovolacie dôvody boli naplnené podľa § 371 ods. 1 písm. c/, i/ Tr. por. Uznesením krajského súdu bol u obvineného H. B. porušený zákon v ustanoveniach § 319 Tr. por. a § 2 ods. 1, Tr. zák. (zák. č. 300/2005 Z. z.) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) v jeho neprospech. Dovolací súd upozorňuje, že k skutkovým námietkam dovolateľov

nebude prihliadať, lebo mu to nedovoľuje ustanovenie § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por., podľa ktorého zistený skutkový stav súdmi nižšieho stupňa je záväzný v dovolacom konaní.

Obvinený využil právo podať riadny opravný prostriedok, o ktorom bolo rozhodnuté (§ 372 Tr. por.).

Krajský súd, pokiaľ zamietol odvolanie obvineného H. B. ako nedôvodné uznesením z 29. októbra 2015 v zmysle § 319 Tr. por., postupoval v rozpore s ustanovením § 321 ods. 1 písm. a/, b/, c/, d/ Tr. por., podľa ktorého odvolací súd zruší napadnutý rozsudok a vec vráti súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Podľa § 382a Tr. por. dovolací súd môže rozhodnúť aj na neverejnom zasadnutí o dovolaní, ak zistí, že dôvody dovolania, ktoré bolo podané v prospech obvineného, sú zjavne preukázané a je zrejmé, že vytýkané nedostatky povedú k postupu podľa §§ 386 a 388 ods. 1 Tr. por.

V zmysle § 386 ods. 1 Tr. por. ak bol dovolacím súdom zistený dôvod dovolania podľa § 371 Tr. por., vysloví rozsudkom porušenie zákona v príslušných ustanoveniach, o ktoré sa tento dôvod opiera.

Podľa § 386 ods. 2 Tr. por. súčasne s výrokom uvedeným v odseku 1 dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie alebo jeho časť, alebo aj chybné konanie, ktoré napadnutému rozhodnutiu predchádzalo. Po zrušení rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd podľa okolností prípadu zruší aj predchádzajúce rozhodnutie súdu prvého stupňa. Ak je nezákonný len niektorý výrok napadnutého rozhodnutia alebo rozhodnutia súdu prvého stupňa a ak ho možno oddeliť od ostatných, zruší dovolací súd len tento výrok. Ak však zruší, hoci len sčasti výrok o vine, zruší vždy súčasne celý výrok o treste, ako aj ďalšie výroky, ktoré majú vo výroku o vine svoj podklad a ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

V zmysle článku 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Imanentným znakom a zásadou trestného kódexu každého štátu Európskej únie je, aby boli náležité objasnené skutočnosti, ktoré obžalovaného zbavujú viny alebo jeho vinu zmierňujú, rovnako ako skutkové objasnenie veci, jeho správne právne posúdenie a ochrana jeho práv v priebehu celého trestného konania, a to vo všetkých otázkach tak, aby žiadnej osobe nebol pripočítaný čin, ktorý nespáchala alebo ktorého spáchanie jej nebolo a ani nemohlo byť preukázané, a aby nikto nebol potrestaný prísnejšie ako zodpovedá jeho vine.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) priznáva judikatúre ESĽP normatívne pôsobenie. Preto, ak súdy Slovenskej republiky nepoznajú alebo ignorujú judikatúru ESĽP, tým nielenže negujú aplikáciu jednotlivých článkov Dohovoru (čl. 13), ale vydávajú Slovenskú republiku riziku nastúpenia jej medzinárodnoprávnej zodpovednosti za porušenie záväzkov vyplývajúcich z čl. 46 Dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 7 ods. 5 Ústavy.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Právo na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 Dohovoru a z neho vyplývajúca judikatúra ESĽP vyžaduje, aby rozhodnutie súdu bolo odôvodnené a presvedčivé. Odôvodnenie rozhodnutia je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny. Podcenenie povinnosti súdu vytvoriť presvedčivé rozhodnutie, ktoré spĺňa parametre zákonnosti a ústavnosti, zreteľne vyvoláva účinky arbitrárnosti a porušenia základného práva účastníka konania na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi konania sa táto ochrana dostane v zákonom

predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie zákonných ustanovení príslušných procesných predpisov musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru (čl. 46 ods. 1 Ústavy).

Každé rozhodnutie súdu má sledovať účel dosiahnutia spravodlivého rozhodnutia vo veci samej a má byť vydané nielen v záujme obžalovaných ako trestne stíhaných osôb, ale takisto v záujme demokratického právneho štátu, založenom na úcte k právu, základným ľudským právam a slobodám človeka, za súčasného dodržania základných zásad trestného práva, ktoré sme v rámci aproximácie práva Európskej únie inkorporovali do vnútroštátnej legislatívy, pričom pre Slovenskú republiku sú záväzné aj rozhodnutia ESĽP.

Ústavný súd viackrát v judikatúre zdôraznil povinnosť orgánov verejnej moci, vrátane súdov, interpretovať a aplikovať právo z pohľadu ochrany základných práv a slobôd, z čoho pre ne vyplýva povinnosť interpretovať jednotlivé ustanovenia podústavného práva z pohľadu účelu a zmyslu ochrany Ústavou zaručených práv a slobôd. Ústavný súd zasahuje do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a chráni základné práva až vtedy, keď tieto práva nechránia všeobecné súdy.

ESĽP vo viacerých rozhodnutiach vyslovil, že obvinený má práva konkrétne a účinné a nie teoretické a iluzórne.

Každý v zmysle čl. 6 Dohovoru, čl. 46 ods. 1 Ústavy a § 2 ods. 7 Tr. por. má právo, aby jeho trestná vec bola spravodlivo prejednaná nezávislým a nestranným súdom v jeho prítomnosti tak, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa písm. d/ ods. 3 čl. 6 Dohovoru má každý minimálne právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu. V tomto článku sa v celom rozsahu prelína zásada rovnosti zbraní. ESĽP v judikatúre (rozsudky vo veci Unterpertinger proti Rakúsku z 24. novembra 1986, č. 9120/80, a vo veci Brimont proti Belgicku zo 7. júla 1989, č. 10857/84) zaujal stanovisko, že keď sa výpovede svedkov vzali do úvahy pri preukazovaní vierohodnosti určitých obvinení, zákaz konfrontácie značne obmedzuje obžalovaného v zmysle čl. 6 Dohovoru.

Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je aj rovnosť zbraní či príležitostí tak, aby každá zo strán mohla obhajovať svoju vec za podmienok, ktoré ju z pohľadu konania ako celku podstatným spôsobom neznevýhodňujú vo vzťahu s protistranou. Cieľom zásady rovnosti zbraní je potom dosiahnutie spravodlivej rovnováhy medzi stranami sporu (ESĽP vo veci MetalcoBt. v. Maďarsko, rozsudok z 1. februára 2011, č. 34976/05).

Nezávislosť rozhodovania súdov sa uskutočňuje v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z článku 46 a nasl. Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Súčasťou práva na riadny proces je povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť tak, aby bol zrejmý vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi úvahami na strane druhej. Argumentácia súdu obsiahnutá v odôvodnení nesmie byť nekoherentná, nekonzistentná. Musí dbať na celkovú presvedčivosť, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí a závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli prijateľné, racionálne, spravodlivé a presvedčivé. V opačnom prípade je takéto rozhodnutie mimo ústavný rámec pravidiel spravodlivého procesu vymedzeného čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Jednou z najdôležitejších súčastí práva na spravodlivý proces je povinnosť súdu náležite sa vysporiadať s relevantnými argumentmi procesnej strany trestného konania. Procesnej strane súd musí dať odpoveď na podstatné otázky a námietky spochybňujúce závery napadnutého rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich okolnostiach.

Právo na spravodlivý proces zahŕňa i povinnosť súdov vysporiadať sa so všetkým, čo v priebehu konania vyšlo najavo a čo procesné strany tvrdia, keď to má vzťah k meritu veci. Ak súdy túto zákonnú povinnosť nedodržia, a to jednak tým, že so zistenými skutočnosťami alebo tvrdenými námietkami sa nezaoberajú vôbec alebo sa s nimi vysporiadajú nedostatočným spôsobom, má to za následok nedostatok konania, premietajúci sa ako zásah do Ústavou zaručeného práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru a do práva na súdnu ochranu. Právu na spravodlivý proces zodpovedá povinnosť súdov rozhodnutie riadne odôvodniť a adekvátne sa, čo do myšlienkových konštrukcií, racionálne logickým spôsobom vysporiadať so všetkými dôkazmi. Rovnako i s argumentačnými tvrdeniami uplatnenými účastníkmi konania, lebo v opačnom prípade dochádza k ústavnoprávnemu deficitu obdobnému kategórii neústavnosti v podobe tzv. opomenutých dôkazov.

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, pričom však všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam (napr. IV. ÚS 115/03 a III. ÚS 209/04, I. ÚS 110/07). Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že orgány verejnej moci nemôžu prijímať také rozhodnutia, ktoré môžu svojimi účinkami porušiť základné práva slobody fyzických a právnických osôb, najmä ak nie sú odôvodnené, svojvoľné, arbitrárne a nedávajú odpoveď na podstatu veci.

V zmysle nálezu ústavného súdu, sp. zn. 1. ÚS 114/08 z 12. júna 2008 riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ako súčasť základného práva na súdnu a inú právnu ochranu vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné. Princíp riadneho chodu spravodlivosti v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, resp. čl. 46 ods. 1 Ústavy, zaväzuje súdy na odôvodňovanie súdnych rozhodnutí (rozsudkov a uznesení); nemôže sa to však chápať tak, že sa vyžaduje podrobná odpoveď na každý argument. Rozsah tejto povinnosti sa preto môže merať podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzovaný vo svetle okolností každého prípadu. Napríklad v odvolacom konaní sa tak súd pri potvrdení rozhodnutia súdu prvého stupňa v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu. Pokiaľ sa však rozhodnutie odvolacieho súdu nebude zaoberať odvolaním brojaci práve proti dôvodom uvedeným v rozhodnutí súdu prvého stupňa, takýto jeho postup je nezlučiteľný so zásadou spravodlivosti konania (rozsudok najvyššieho súdu z 1. septembra 2007, sp. zn. 2 Cdo 170/2005).

Za arbitrárne zaobranie sa argumentmi procesnej strany možno považovať napríklad konštatovanie súdu, že tvrdenia sú nesprávne alebo irelevantné, a to bez toho, aby súd dostatočne vysvetlil, prečo ich považuje za nesprávne alebo irelevantné. Možno tiež uviesť, že čím dôkladnejšia a podrobnejšia (hlbšia) je argumentácia procesnej strany, tým dôkladnejšie musí byť vysvetlenie súdu, keď chce tieto argumenty vyvrátiť alebo spochybníť. Nestačí ich procesnej strane iba odmietnuť, ale musí byť uvedené, v čom konkrétne ich nesprávnosť spočíva. Protiargumentácia súdu musí byť jasná, zrozumiteľná a dostatočne konkrétna, aby naozaj smerovala k vyvráteniu alebo spochybneniu námietky uplatnenej účastníkom konania.

Každý výrok rozsudku, ktorý obsahuje odôvodnenie, musí byť odôvodnený síce stručne, ale z kontextu § 168 ods. 1 Tr. por. vyplýva, že aj presvedčivo a tak, aby rozhodnutie súdu bolo preskúmateľné. Z požiadavky, aby súd uviedol, o ktoré dôkazy skutkové zistenia opiera, vyplýva, že nestačí iba na začiatku odôvodnenia rozsudku uviesť všetky dôkazy, ktoré boli vykonané, ich mechanickým vymenovaním prípadne len opätovné citovanie skutkového stavu z výroku rozsudku. Všetky dôkazy spravidla totiž nepreukazujú skutok ako celok, ale sa viažu na jednotlivé časti skutku, ktoré v súhrne tvoria celý skutok. Ako sa súd vyrovnal s obhajobou toho-ktorého obžalovaného, musí vyplývať zo skutkových zistení súdu na základe vykonaného dokazovania, ktoré buď potvrdzujú obhajobné prednesy, alebo ich vyvracajú.

OČTK a súd sú povinné obvinenému jeho práva nielen formálne priznať, ale poskytnúť mu plnú a reálnu

možnosť na ich uplatnenie podľa § 34 ods. 4 Tr. por.

ESLP vo veci Benderskiy proti Ukrajine (rozsudok z 15. novembra 2007, č. 22750/02, § 46) konštatoval, že dôvod sťažovateľa bol ak nie rozhodujúci, prinajmenšom veľmi dôležitý pre vyriešenie sporu, a vyžadoval si teda špecifickú a explicitnú odpoveď zo strany súdov. Pri neexistencii akejkoľvek odpovede na tento argument, súdy nezabezpečili sťažovateľovi jeho právo na spravodlivý proces v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru, teda došlo k porušeniu tohto ustanovenia. Vo veci Vétrenko proti Moldavsku (rozsudok z 18. mája 2010, č. 36552/02, § 55) uviedol, že jednou z požiadaviek čl. 6 Dohovoru na vnútroštátne súdy je, aby sa zaoberali najdôležitejšími argumentmi vznesenými účastníkmi konania a aby uviedli dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov. Opomenutie zaoberať sa podstatnými argumentmi alebo zjavne svojvoľné (arbitrárne) zaoberanie sa takými argumentmi je nezlučiteľné s ideou spravodlivého procesu.

V zmysle základných zásad Trestného poriadku predpokladaných v § 2 ods. 9-12 postupuje prokurátor, ako nositeľ dôkazného bremena, v konaní tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, pričom dôkazy tak v prospech, ako aj neprospech obvineného obstaráva z úradnej povinnosti v záujme umožniť súdu spravodlivé rozhodnutie. Je právom, nie povinnosťou strán zabezpečovať dôkazy. Podľa čl. 6 ods. 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní, v zmysle ktorého členské štáty zabezpečia, aby dôkazné bremeno pri zisťovaní viny podozrivých a obvinených osôb spočívalo na prokuratúre. Tým nie je dotknutá povinnosť sudcu ani príslušného súdu hľadať usvedčujúce aj oslobodzujúce dôkazy ani právo obhajoby predkladať dôkazy v súlade s platným vnútroštátnym právom. Súd môže v záujme spravodlivého rozhodnutia vo veci samej, vykonať aj dôkazy, ktoré strany nenavrhli. V konaní získané dôkazy hodnotí súd podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo, ako aj v ich súhrne.

V konaní o dovolaní je potrebné starostlivo skúmať opodstatnenosť podaného dovolania, vzhľadom k tomu, že ako mimoriadny opravný prostriedok nie je určené na nápravu akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších procesných a hmotnoprávných chýb. Tie sú taxatívne uvedené v ustanovení § 371 ods. 1 Tr. por. Konštrukcia a štruktúra jednotlivých dovolacích dôvodov uvedených v §§ 371 ods. 1 písm. a/ až n/, resp. aj 374 ods. 3 Tr. por. podčiarkuje povahu dovolania smerujúceho proti právoplatným rozhodnutiam súdu vo veci samej.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. dovolanie je prípustné, ak bolo zásadným spôsobom porušené právo na obhajobu. Právo na obhajobu predpokladá vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Zaručuje sa vo všetkých fázach trestného konania a tvorí rad po sebe idúcich právnych postupov, ktoré sa prelínajú celým konaním. Zmyslom tohto práva je zabezpečiť úplnú ochranu zákonných záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ako aj prispieť k náležitému zisteniu skutkového stavu a správne rozhodnutiu a aby skutkové závery neboli v extrémnom nesúlade s vykonanými dôkazmi. Dôležité sú vždy konkrétne okolnosti prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť individuálne i vo vzájomných súvislostiach.

V zmysle § 371 ods. 5 Tr. por. dôvody podľa ods. 1 písm. i/ a ods. 3 nemožno použiť, ak porušenie zákona zásadne neovplyvnilo postavenie obvineného.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. dovolanie možno podať ak je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutkového stavu však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Z dikcie tohto dovolacieho dôvodu vyplýva, že dovolací súd je zisteným skutkovým stavom viazaný, ale len za predpokladu, že tzv. skutková veta obsiahnutá vo výrokovej časti rozsudku obsahuje vyjadrenia všetkých skutkových okolností, ktoré vyžaduje použitá právna kvalifikácia skutku. Inými slovami vtedy,

ak skutkové zistenia ustálené súdom vykazujú všetky zákonom určené znaky príslušnej skutkovej podstaty trestného činu. Toto „vyjadrenie všetkých skutkových okolností, ktoré vyžaduje použitá právna kvalifikácia“, sa nemôže chápať tak, že je splnené formálne slovným uvedením znaku skutkovej podstaty v texte skutkovej vety. Musí zodpovedať zákonnému vymedzeniu príslušného znaku v zmysle právne relevantného obsahu, ustáleného zákonom zodpovedajúcim spôsobom pri vykonaní a hodnotení dôkazov. Pokiaľ tomu tak nie je, musí aj dovolací súd, tiež so zreteľom na právo obvineného na spravodlivý proces, mimo ktorého nestojí ani dovolacie konanie, túto „neprávosť“ napraviť.

Obvinený B. mal v bode 1/ rozsudku spáchať účastníctvo na zločine lúpeže podľa §§ 21 ods. 1 písm. c/, 188 ods. 1 Tr. zák. formou objednávateľstva.

V zmysle Tr. zák.

§ 21 ods. 1 písm. c/ účastníkom na dokonanom trestnom čine alebo na jeho pokuse je ten, kto úmyselne požiadal iného, aby spáchal trestný čin (objednávateľ),

§ 188 ods. 1 páchatelom lúpeže je ten, kto proti inému použije násilie alebo hrozbu bezprostredného násillia v úmysle zmocniť sa cudzej veci,

Z dokazovania a ani z obsahu zmenenej výpovede V. 13. novembra 2014 zatiaľ nevyplýva, že B. naplnil základné znaky skutkovej podstaty lúpeže formou objednávateľstva. Nie je preukázané, že si objednal použitie násillia alebo hrozbu bezprostredného násillia v úmysle zmocniť sa cudzej veci a v skutkovom výroku v bode 1/ sa objednávka na násillný spôsob získania dokumentov ani len formálne neuvádza.

Účastníctvo na zločine lúpeže formou objednávateľstva bolo až po ôsmich rokoch konania (z toho sedem na súdoch) skutkovo „ustálené“. Ide v podstate o nový skutok, aj novú trestnoprávnú kvalifikáciu.

Zákonným znakom účastníctva na zločine lúpeže podľa §§ 21 ods. 1 písm. c/, 188 ods. 1 Tr. zák. formou objednávateľstva je aj prítomnosť subjektívnej stránky u objednávateľa.

Jedným zo zákonných znakov účastníctva na zločine lúpeže podľa §§ 21 ods. 1 písm. c), 188 ods. 1 Tr. zák. formou objednávateľstva je zo strany páchatelia priama objednávka, priama konkrétna požiadavka na páchatelia, vykonávateľa skutku, aby proti inému použil násilie alebo hrozbu bezprostredného násillia v úmysle zmocniť sa cudzej veci. Základným predpokladom trestnej zodpovednosti za úmyselný zločin je aj bezpečné zistenie toho, či konanie obvineného nesie všetky znaky zavinenia v zmysle Trestného zákona.

Objednávateľstvo je úmyselnou formou účastníctva na trestnom čine, ktorá je namierená proti konkrétnemu záujmu chráneného Trestným zákonom. Úmysel objednávateľa musí smerovať ku konkrétnemu úmyselnému trestnému činu, ktorý musí byť konkretizovaný individuálnymi rysmi, nielen znakmi skutkovej podstaty. Aj pri objednávateľstve, ako pri všetkých formách účastníctva platí to, čo o úmyselných trestných činoch všeobecne, že medzi konaním objednávateľa a priameho páchatelia musí byť príčinný vzťah.

Záver o prítomnosti zavinenia v zmysle Trestného zákona a jeho formy (§ 15 Tr. zák.), je záverom právnym.

Podľa ústavného súdu a rozhodnutí EŠLP, súd musí bezpodmienečne dospieť k jednoznačnému súladu medzi skutkovým stavom zisteným zákonným spôsobom, pretože len z neho vyvedené právne závery sú nevyhnutnými podmienkami spravodlivého procesu. Z hľadiska prezumpcie neviny musí byť záver o zavinení páchatelia vždy preukázaný výsledkami dokazovania a musí z nich logicky a jednoznačne vyplývať.

Pri zisťovaní okolností, ktoré majú význam pre záver o zavinení, nemožno vopred prikladať osobitný význam žiadnemu dôkaznému prostriedku, ale na zavinenie a jeho formu treba usudzovať zo všetkých

konkrétnych okolností, za ktorých bol zločin spáchaný a zo všetkých dôkazov významných z tohto hľadiska.

Okresný súd pri určovaní subjektívnej stránky trestného činu - zavinenia obvineným nezistil skutkový stav, aby mohol dospieť k objektívnemu a spravodlivému rozhodnutiu podľa ústavnej zásady procesnej rovnosti strán. Trestné konanie, vrátane procesných aspektov má kontradiktórny charakter a zaisťuje sa v ňom rovnosť zbraní medzi obžalobou a obhajobou. V tom spočíva jeden zo základných prvkov spravodlivého procesu s rešpektovaním Ústavy a Dohovoru. Zavinenie je obligatórnou zložkou subjektívnej stránky trestného činu a je nevyhnutné pre naplnenie akejkoľvek skutkovej podstaty trestného činu. Právny záver o subjektívnych znakoch zločinu a o úmyselnom zavinení sa však musí zakladať na skutkových zisteniach súdu vyplývajúcich z dokazovania rovnako ako záver o objektívnych znakoch zločinu. Skutočnosti duševného (psychického) života významné pre právny záver o tom, či tu je zavinenie a v akej forme, sú predmetom dokazovania práve tak, ako všetky ostatné okolnosti naplňujúce znaky zločinu.

Základnou požiadavkou spravodlivého procesu vyplývajúcou z prezumpcie neviny je, aby vina obvineného bola preukázaná, pokiaľ ide o každý znak žalovaného zločinu (aj znak „priama objednávka na páchatel'a, vykonávateľ'a skutku, aby proti inému použil násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci") bez rozumných pochybností, či mimo rozumnú pochybnosť. Za rozumnú pochybnosť je potom považovaná taká pochybnosť, ktorá by spôsobila, že súd po starostlivom, objektívnom a nestrannom zhodnotení všetkých dôkazov by nemohol povedať, že získal ustálené presvedčenie o vine obvineného. Je to taká pochybnosť, ktorá by u rozumnej osoby zapríčinila, že by zaváhala alebo zastavila sa pri vybavovaní dôležitejšej životnej udalosti. Samozrejme nemôže ísť len o imaginárnu pochybnosť, ani pochybnosť založenú iba na rozmare alebo určitej nálade, či na domnienke alebo dohode.

Prezumpcia neviny je zakotvená v čl. 6 Dohovoru v rámci princípu na spravodlivé súdne konanie. Jej základný význam spočíva v požiadavke, aby sudca nevychádzal z predsudku, že obžalovaný spáchal žalovaný trestný čin. Dôkazné bremeno spočíva na obžalobe a pochybnosť je v prospech obžalovaného. Zásada prezumpcie neviny je porušená súdnym rozhodnutím vtedy, ak uznanie viny nie je výsledkom vylúčenia dôvodných pochybností o nej.

Nie je možné poprieť, že trestný súdny proces je úzko zameraný na zisťovanie skutočností a hľadanie pravdy, ale skutočnosť a pravda musia byť hľadané správnym a zákonným spôsobom v súvislosti so širším záujmom na výkone spravodlivosti. Domnienka a špekulácia sú v trestnom súdnom procese rigorózne neprípustné a sú posudzované ako „zlé služby" vo veci spravodlivosti.

Zo skutkových zistení rozsudku okresného súdu vyplýva, že obvinený „...si prostredníctvom Q. Y. objednal u Y. V. za finančnú odmenu vo výške 2 milióny Sk získanie dokumentov týkajúcich sa spoločného podnikania X. S. a H. B....".

V znení tejto časti skutku nie je vyjadrené, že B. si objednal u V. získanie dokumentov u X. S. násilnou formou. Na aplikáciu právnej kvalifikácie konania B. v bode 1/ rozsudku ako účastníctva na zločine lúpeže podľa §§ 21 ods. 1 písm. c/, 188 ods. 1 Tr. zák. formou objednávateľstva, by skutkový výrok v tejto časti musel znieť „...si prostredníctvom Q. Y. objednal u Y. V. za finančnú odmenu vo výške 2 milióny Sk získanie dokumentov týkajúcich sa spoločného podnikania X. S. a H. B., napr. aj za cenu použitia násilia, resp. hrozby bezprostredného násilia".

To, že sa ďalej v skutku uvádza „následne Y. V. zorganizoval skupinu, do ktorej patrili aj Y. E. a príslušník PZ X. Y. a 14. novembra 2006 v čase asi o 18.00 h v rodinnom dome X. S. v obci V., časť Z. č. XX, okres O., maskovaní, ozbrojení, s kuklami na hlavách, v tmavom oblečení s označením „polícia", spúťali v dome prítomné osoby a zmocnili sa dokumentov z trezoru, cestovných pasov, šperkov zo žltého kovu a finančnej hotovosti.", nedáva základ pre záver, že B. si objednal u V. získanie dokumentov aj násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia.

Prvostupňový súd v rozsudku na str. 32-33 konštatoval, že „Svedok V. potvrdil, že objednávateľa vedeli, že realizácia objednávky bude vykonaná násilným spôsobom, pretože účasť poškodeného S. na uvedenej akcii bola podmienkou jej úspešného zrealizovania.“, a v tejto spojitosti poukázal aj na konštatáciu Krajského súdu v Banskej Bystrici v odôvodnení rozsudku z 27. marca 2008, sp. zn. 5 To 337/07: „Z výpovedí E. a Y. totiž vyplynulo, že do domu išli za účelom zastrašenia poškodeného a za pomoci násilia získania určitých dokumentov, eventuálne odcudzenia ďalších predmetov.“.

Z obsahu týchto dôkazov nie je zrejmé, že objednávka na vykonávanie skutku, aby sa lúpežne zmocnil cudzej veci, iba z titulu účasti S. na akcii ako podmienky jej úspešného zrealizovania, lebo objednávka nevyučovala a bez pochybnosti dokonca pripúšťala aj vydanie dokumentov S. napr. tiež prostredníctvom vydierania, resp. krádeže.

Dôkaz musí byť odrazom skutočných udalostí a situácií, aby boli zachované a garantované práva obvineného a obvinený bol uznaný vinným iba na základe objektívne zistených skutočností a nie na základe domnelých a vyvodzovaných myšlienok súdu bez toho, aby takéto domnienky boli podložené objektívnymi dôkazmi. Naplnenie znaku skutkovej podstaty účastníctva na zločine lúpeže podľa §§ 21 ods. 1 písm. c/, 188 ods. 1 Tr. zák. formou objednávateľstva „priama objednávka na páchatel'a, vykonávanie skutku, aby proti inému použil násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci“ v danej veci nie je preukázané ani jediným priamym dôkazom.

V bode 1/ skutkového výroku rozsudku prvostupňový súd síce uvádza: „...,si prostredníctvom Q. Y. objednal u Y. V. získanie dokumentov...“, ale podľa právnej vety vo výroku v bode 1/ rozsudku už súd ustálil, že „požiadaval iného, aby proti inému použil násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci a spáchal taký čin ako objednávateľ“, čím spáchal zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Tr. zák. účastníckou formou objednávateľstva v zmysle § 21 ods. 1 písm. c/ Tr. zák.

Právna kvalifikácia skutku v bode 1/ rozsudku a v tomto smere i skutkové závery okresného súdu, s ktorými sa stotožnil i odvolací súd sú zjavne arbitrárne (svojvoľné), pretože ani zo získaných dôkazov nebolo možné dospieť k záveru, že obvinený sa dopustil účastníctva na zločine lúpeže podľa §§ 21 ods. 1 písm. c/, 188 ods. 1 Tr. zák. formou objednávateľstva. Takýto skutkový záver v odôvodnení rozsudku je totiž v extrémnom nesúlade s vykonanými dôkazmi a so skutkovým výrokom rozsudku v bode 1/.

Zo zásady spravodlivého súdneho konania vyplýva i potreba, aby odôvodnenie výroku súdneho rozhodnutia o vine zo spáchania skutku, naplňujúceho účastníctvo na zločine, zodpovedalo požiadavke preukázania jeho zákonných znakov mimo rozumných pochybností. Ak i v odôvodnení výroku rozhodnutia o vine vo vzťahu k niektorému zo zákonných znakov účastníctva na zločine abscentuje zrozumiteľnosť a preskúmateľnosť, potom je takéto rozhodnutie z hľadiska spravodlivého súdneho konania neudržateľné.

V zmysle zásady spravodlivého súdneho procesu fair trial je nutné, aby rozhodnutie bolo a aj sa javilo spravodlivé. Musí byť koherentné a presvedčivé.

Ak súd v odôvodnení rozhodnutia reaguje iba na dôkazy usvedčujúce, ale nie aj na vyvíňujúce, takýto proces nesplňa náležitosti spravodlivého súdneho konania.

Naplnenie, resp. preukázanie znaku účastníctva na zločine lúpeže nie je možné oprieť iba o úvahy súdu, resp. len o súdnu interpretáciu výroku cez hodnotenie dôkazov, ktorými sa súd snaží nahrádzať alebo simulovať myšlienkové pochody obvineného v súvislosti s vyslovením určitého výroku, požiadavky, resp. ich nevyslovením. Takýto mechanizmus by imputačne mohol podsúvať obvinenému do vôľovej stránky zavinenia to, čo nikdy neprejavil, nepovedal, nechcel ani nemusel mieniť. Pri zisťovaní trestnej zodpovednosti je obligatórna povinnosť súdu ustáliť, či ide o zodpovednosť konajúceho za svoje činy a ich následky aj po subjektívnej stránke, alebo o exces iného. Dovolací súd nemôže akceptovať, aby sa

obvinenému čin po subjektívnej stránke nepreukázaný, imputáciou prirátal vo forme zavinenia.

Nie je možné jednoducho prijať predstavu, že by ktorýkoľvek orgán činný v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“) či súd mohol vedieť, čo si obvinený myslel, čo sledoval alebo čo chcel dosiahnuť počas vyslovenia, alebo nevyslovenia určitých výrokov, slovných spojení, resp. požiadaviek.

Práve naopak obsah vykonaných dôkazov zatiaľ iba naznačuje, že snaha a motivácia obvineného mohla smerovať maximálne k získaniu dokumentov.

Z doterajších dôkazov nie je možné vyvodiť spoľahlivý záver o tom, že skutkové zistenie rozsudku okresného súdu, že obvinený „...si prostredníctvom Q. Y. objednal u Y. V. za finančnú odmenu vo výške 2 milióny Sk získanie dokumentov týkajúcich sa spoločného podnikania X. S. a H. B.“ napĺňa znak „priama objednávka, priama konkrétna požiadavka na páchatel'a, vykonávateľa skutku, aby proti inému použil násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci“. Súd prvého a druhého stupňa bez jediného relevantného priameho dôkazu smerujúceho k preukázaniu zavinenia ako základného postulátu subjektívnej stránky účastníctva na zločine lúpeže formou objednávateľstva vychádzali iba z vlastného výkladu zavinenia obvineného pri získaní dokumentov násilnou formou. Založili svoje závery o naplnení znaku „priama objednávka,...“ účastníctva na zločine lúpeže formou objednávateľstva a subjektívnej stránky účastníctva na zločine lúpeže formou objednávateľstva, iba na predpoklade, domnienke, resp. na interpretačnej špekulácii.

Akceptácia o naplnení znaku účastníctva na zločine lúpeže formou objednávateľstva „priama objednávka, ...“ a subjektívnej stránky účastníctva na zločine lúpeže formou objednávateľstva na základe predpokladu - domnienky vyznievajúcej absolútne v neprospech obvineného, je právne neprijateľná, nielen vzhľadom na možnosť jej vyvrátiteľnosti, ale i v trestnom práve vylúčenej možnosti výkladu pochybnosti v neprospech obvineného (obligatórna aplikácia zásady „in dubio pro reo“).

Krajský súd v odvolacom konaní bez reálneho dôkazného základu ustálil záver o naplnení formálneho zákonného znaku „priama objednávka,...“ a prevzal výsledok okresného súdu o naplnení subjektívnej stránky účastníctva na zločine lúpeže formou objednávateľstva obvineným.

V demokratickom a právnom štáte je vylúčené, aby trestné právo zašlo až tak ďaleko, že sa stane nástrojom postihovania už aj toho, čo si páchatel' myslel, resp. mohol myslieť, bez toho, aby páchatel' urobil konkrétne kroky smerujúce k hypotetickému výkladovému záveru orgánu činného v trestnom konaní, vrátane súdu. Ani súd jednoducho nemá reálnu možnosť opticky nahliadnuť do duševných pochodov obvineného.

Už pri nepreukázaní jedného zo zákonných obligatórnych formálnych znakov použitej právnej kvalifikácie konania obvineného v bode 1/ rozsudku je prítomný dôvod dovolania v zmysle ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. Navyše samostatne i absencia subjektívnej stránky v danom prípade pri tejto právnej kvalifikácii zakladá dôvod podľa písm. i/ ods. 1 § 371 Tr. por.

Dovolací súd je viazaný zisteným skutkom v bode 1/ napadnutého rozsudku, má však povinnosť zistiť - preskúmať, či použitá právna kvalifikácia je v celom rozsahu týmto skutkom pokrytá. Ak tomu tak nie je, je potrebné rozsudok zrušiť lebo uplatnený dovolací dôvod je naplnený.

Na novom pojednávaní je prvostupňový súd povinný doplniť dokazovanie vo vzťahu ku skutku pod bodom 1/ tiež za účelom ustálenia, či obžalovaný B. skutočne objednal aj násilie alebo hrozbu násilím, a objasnenia rozporov vo výpovediach svedka V. pri rešpektovaní ustanovenia § 132 ods. 1 Tr. por., vrátane dôkazov, ktoré navrhla obhajoba, prípadne ak to súd nebude považovať za nutné, musí právnu kvalifikáciu zmeniť tak, aby v celom rozsahu vystihovala skutkovú vetu v bode 1/ vyjadrenú vo výrokovej časti napadnutého rozsudku.

Kvalifikácia skutku v bode 2/ ako pokračovacieho zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Tr. zák.

zakladá dôvod dovolania v zmysle ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por.

Podstata správnej právnej kvalifikácie spočíva v tom, že skutok ustálený súdmi nižšieho stupňa je subsumovaný pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone.

Podľa § 16 ods. 1 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. účinného v čase spáchania skutku trestnosť činu sa posudzuje podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný; podľa neskoršieho zákona sa posudzuje len vtedy, ak je to pre páchatel'a priaznivejšie.

V zmysle § 2 ods. 1 Tr. zák. (zák. č. 300/2005 Z. z.) trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Ak v čase medzi spáchaním činu a vynesením rozsudku nadobudnú účinnosť viaceré zákony, trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona, ktorý je pre páchatel'a priaznivejší.

Touto zásadou sa okresný súd neriadil pri ukladaní trestu, keď kvalifikoval trestný čin vydierania v zmysle § 189 ods. 1 Tr. zák. účinného od 1. januára 2006, hoci pokračovací trestný čin vydierania v zmysle rozsudku mal byť spáchaný v roku 2005, za účinnosti zák. č. 140/1961 Zb. Pre B. je priaznivejšia trestná sadzba zákona účinného v čase jeho spáchania, ktorá podľa § 235 ods. 1 je do troch rokov, ako kvalifikácia v zmysle § 189 ods. 1 Tr. zák. č. 300/2005 Z. z., ktorá má sadzbu dva až šesť rokov. Zamietnutím odvolania aj druhostupňový súd v tomto smere nesprávne postupoval.

Na skutok v bode 2/, ktorý mal byť spáchaný v roku 2005, bolo za týchto okolností nevyhnutné použiť Tr. zák. účinný v čase, keď bol čin spáchaný t. j. Tr. zák. č. 140/1961 Zb., účinný do 31. decembra 2005, lebo je pre páchatel'a výhodnejší ako Tr. zák. č. 300/2005 Z. z. v platnom znení (§ 2 ods. 1).

Na tento záver o právnej kvalifikácii skutku v bode 2/ nie sú aplikovateľné úvahy okresného a krajského súdu v otázke ukladania úhrnného trestu podľa ustanovenia, ktoré sa vzťahuje na trestný čin z nich najprísnejšie trestný.

Právne posúdenie zisteného skutku obvineného a ukladanie úhrnného trestu podľa ustanovenia, ktoré sa vzťahuje na trestný čin z nich najprísnejšie trestný, sú dve samostatné právne otázky v procese rozhodovania súdu.

Z vyjadreného vyplýva, že zásada „trestnosť činu sa posudzuje podľa zákona, ktorý je pre páchatel'a priaznivejší" sa vzťahuje aj na ukladanie úhrnného trestu v prípade, že jeden trestný čin je právne posúdený podľa Tr. zák. č. 140/1961 Zb. účinného do 31. decembra 2005 a druhý v zmysle Tr. zák. č. 300/2005 Z. z. účinného od 1. januára 2006.

Pre nesprávne právne posúdenie zisteného skutku konania obvineného v bode 2/ rozsudku je prítomný dôvod v zmysle ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por.

Kvalifikácia skutku v bode 2/ ako pokračovací zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 Tr. zák. u B. podľa dovolacieho súdu nevylučuje, že ide o tzv. „zástupný" delikt. Naznačuje to časový a skutkový sled trestného konania. Pokiaľ by sa nestala vražda S., zrejme by nebol oznamovaný, vyšetrovaný a žalovaný skutok, ktorý zatiaľ vyvoláva dojem, že mal tvoriť len akúsi „poistku" na postih B. z organizovania vraždy obchodného partnera.

Podľa § 132 ods. 1 Tr. por. na začiatku výsluchu (aj opakovaného) sa treba svedka opýtať na jeho pomer k prerokovanej veci, ako aj k stranám a podľa potreby aj na iné okolnosti potrebné na zistenie jeho nezáujatosti a hodnovernosti. Svedkovi sa musí dať možnosť, aby súvisle vypovedal všetko, čo sám o veci vie, a odkiaľ sa dozvedel ním uvádzané skutočnosti.

Na hlavnom pojednávaní 13. novembra 2014 na začiatku výsluchu svedka V. XXXX. (č. l. 3607) okresný súd nepostupoval v zmysle prvej vety § 132 ods. 1 Tr. por. V. sa neopýtal na jeho pomer k

prerokovávanej veci a k stranám a ani na iné okolnosti potrebné na zistenie jeho nezaopatosti a hodnovernosti, vzhľadom na skutočnosti vyjadrené už v skutku právoplatného rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica z 2. novembra 2007, sp. zn. 2 T 29/2007, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27 marca 2008, sp. zn. 5 To 337/07, o odsúdení V. na úhrnný trest odňatia slobody dvadsaťpäť rokov, ktorého sa mal dopustiť 14. novembra 2006 podľa bodu 1/ tak že, „obžalovaný Y. V. po tom, čo dostal za dohodnutú finančnú odmenu objednávku od doteraz nestotožnenej osoby na násilné získanie dokumentov a finančných prostriedkov ...vzali z trezoru krabicu s listami osobnej povahy, zlaté šperky..., 2.000,-Sk v hotovosti, 4 cestovné pasy a tiež odcudzili peňaženku Q. S. s 2.000,- Sk a jej osobnými dokladmi.".

Predseda senátu okresného súdu zákonným spôsobom poučil svedka V. v zmysle §§ 127 ods. 1, 129 ods. 1, 2, 130 ods. 1, 2, 131 ods. 1, 136 ods. 1, 2, 138, 140 ods. 1 Tr. por. a §§ 345 a 346 Tr. zák. Svedok v súlade s § 265 ods. 1, 2 Tr. por. i zložil prisahu. V intenciách prvej vety ods. 1 § 132 Tr. por. predseda senátu ale nepokračoval a v rozpore s jej obsahom vyzval prokurátora, aby vykonal výsluch svedka.

Následne prokurátor namiesto súdu a v rozpore s § 132 ods. 1 prvá veta Tr. por. ako procesná strana zisťoval pomer V. (č. l. 3607-3608)

k osobe: „Obžalovaného B. poznám, viem o koho sa jedná, stretli sme sa asi 2x" a

k veci: „Viem, čo je predmetom tohto konania, jedná sa o objednávku lúpeže dokumentov u X. S.. K predmetu konania chcem uviesť, že je pravda, že obžalovaný B. si u mňa objednal lúpež dokumentov u X. S.. Nikdy sa nejednalo o objednávku vraždy, ale o lúpež. V tejto súvislosti som sa nespočetne krát stretol s Y., aj B. S Y. som chodil ohliadať terén a firmy, ktoré im patrili.".

Súd nezisťoval na začiatku výsluchu pomer V. k prokurátorovi a B. ako procesným stranám, ani pomer k prerokovávanej veci v danom konaní.

Svedkovi navyše nebola predsedom senátu daná možnosť, aby v zmysle druhej vety ods. 1 § 132 Tr. por. súvisle vypovedal všetko, čo sám o veci vie, a odkiaľ sa dozvedel ním uvádzané skutočnosti.

Z obsahu zápisnice z hlavného pojednávania 13. novembra 2014 (č. l. 3608) je nesporné, že prokurátor svedkovi začal okamžite klásť otázky bez toho, aby sa súvisle k veci vyjadril, čo o nej vie.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g/ dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Už na podklade vyjadreného je svedecká výpoveď V. (č. l. 3607-3615) prima facie vykonaná nezákonným spôsobom, a preto je procesne nepoužiteľná, a to ani v prípade, keby následne tento vzťah bol súdom objasňovaný, lebo akákoľvek jeho následná výpoveď by bola zaťažená už vyjadrenou nezákonnosťou. Ak súd napriek uvedenému ustálil vinu obžalovaného B. aj na podklade takejto výpovede svedka V., ktorá bola vykonaná nezákonným spôsobom, ide v tejto časti o naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por. a nie podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., ako sa obvinený mylne domnieva v dovolaní. Dovolací súd bol povinný zohľadniť túto dovoláciu námietku obvineného, aj keď formálne bola obvineným nesprávne podradená pod iný dovolací dôvod.

Odmietnutie návrhu procesnej strany na doplnenie dokazovania súdom, samo osebe nie je podľa ustálenej praxe dovolacieho súdu považovaná za závažné porušenie práva na obhajobu, ak o tomto návrhu bolo zákonným spôsobom rozhodnuté a vykonanie navrhovaných dôkazov by v okolnostiach prípadu nevedlo k objasneniu skutkového stavu. Neskoršie zistenia nových skutočností by mohli odôvodňovať podanie návrhu na obnovu konania.

Pre úplnosť najvyšší súd považuje za potrebné reagovať aj na dovoláciu námietku prokurátora, že v obžalobe uplatnená právna kvalifikácia skutku v bode 2/ ako pokusu trestného činu vydierania v súvislosti so spôsobením škody veľkého rozsahu bola adekvátne. V tomto smere dovolací súd

konštatuje, že táto kvalifikácia neprichádzala do úvahy vzhľadom na obsah vykonaných dôkazov, a v celom rozsahu sa v tejto časti stotožňuje s argumentáciou súdov nižších stupňov a pre jej výstižnosť a detailizáciu nepovažuje za nutné ju dopĺňať.

Skutok tak ako je ustálený pod bodom 2/ napadnutého rozsudku je správne právne kvalifikovaný.

Prvostupňový súd je viazaný právnym názorom, ktorý vyslovil dovolací súd a je povinný vykonať dôkazy na zistenie skutkového stavu veci, dôsledne ich vyhodnotiť a v rozhodnutí sa s nimi náležite vyrovnáť tak, ako to predpokladajú príslušné ustanovenia Trestného poriadku. Nemôže procesne akceptovať výpoveď svedka V. na hlavnom pojednávaní 13. novembra 2014 pre jej nezákonnosť. Pritom je povinný rešpektovať ustanovenie § 391 ods. 2 Tr. por., podľa ktorého ak bolo napadnuté rozhodnutie zrušené len v dôsledku dovolania podaného v prospech obvineného, nemôže v novom konaní dôjsť ku zmene rozhodnutia v jeho neprospech.

Na podklade vyjadreného dovolací súd rozhodol tak, ako sa uvádza v enunciiate rozsudku.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.